

Nr 8.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott.

Genom en den 20 februari 1953 dagtecknad proposition, nr 100, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, förelagt riksdagen förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet, och därvid föreslagit riksdagen, jämte annat, att antaga följande.

F ö r s l a g

till

lag om ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering.

Härigenom förordnas, att 19, 20 och 22 §§ lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

19 §.

1 mom. Såsom bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen skall, såvitt ej annat följer av vad i andra stycket sägs, envar erlägga pensionsavgift för år, då för honom beräknats till statlig inkomstskatt taxerad inkomst, under förutsättning att han vid utgången av detta år fyllt minst aderton och högst sextiosex år, att han varit här i riket mantalsskriven för året näst före taxeringsåret samt att han vid tidpunkten för tryckningen av stomme till inkomstlängd för taxeringsåret var svensk medborgare.

Pensionsavgift skall icke erläggas av den, som under december månad året näst före taxeringsåret ägt uppbära folkpension, eller för den, som alltid före ingången av året näst före taxeringsåret. Ej heller skall pensionsavgift erläggas av den, för vilken den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten icke uppgår till 1 200 kronor eller, om han är gift och skall taxeras enligt för sådan skattskyldig gällande bestämmelser samt andre maken icke enligt vad förut sagts är fritagen från skyldighet att erlägga pensionsavgift, makarnas till statlig inkomstskatt beräknade taxerade inkomster sammanlagt icke uppgå till minst 1 200 kronor.

2 mom. Pensionsavgift skall utgå med 1,8 procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt för året taxerade inkomst med de begränsningar som nedan sägs.

¹ Senaste lydelse av 19 § se 1951:332.

Makar, som båda äro avgiftspliktiga och taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, skola erlägga avgift med sammanlagt högst 360 kronor. Därvid skall iakttagas, att om vardera makens taxerade inkomst överstiger 10 000 kronor, envar påföres pensionsavgift med 180 kronor. Om endast den ene makens taxerade inkomst överstiger 10 000 kronor, minskas i förekommande fall dennes avgift så att sammanlagda beloppet av makarnas pensionsavgifter ej överstiger 360 kronor.

Avgiftspliktig, som taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser och vilkens make är fritagen från skyldighet att erlägga pensionsavgift allenast därför att för denne icke beräknats taxerad inkomst, skall erlägga avgift med högst 360 kronor.

Annan avgiftspliktig än som avses i andra och tredje styckena här ovan skall erlägga avgift med högst 180 kronor.

Enligt ovan angivna grunder beräknad pensionsavgift avrundas i förekommande fall nedåt till närmast hela kronotal.

20 §.

Har avgiftspliktig avlidit och efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle var beroende av honom för sin försörjning, och har dödsboet att erlägga kvarstående eller tillkommande skatt, vari ingår pensionsavgift, under uppördstermin, som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, äger beskattningsnämnd, där ömmande omständigheter äro för handen, att efter framställning från dödsboet medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av pensionsavgiften. Befrielse må dock icke avse pensionsavgift, som påförts i anledning av eftertaxering till statlig inkomstskatt och som rätteligen skolat erläggas under uppördstermin, vilken ägt rum före dödsfallet.

Framställning som ovan avses skall avlämnas senast under andra kalenderåret efter dödsåret.

I fråga om besvär över beskattningsnämnds beslut som i första stycket sägs skall motsvarande gälla som finnes i taxeringsförordningen stadgat beträffande besvär över beslut enligt 15 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt.

22 §.

Pensionsavgift påföres i den kommun, där för den avgiftspliktige beräknats till statlig inkomstskatt taxerad inkomst.

Om debitering och uppörd av pensionsavgifter är i övrigt stadgat i uppördsförordningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1954. I samband därmed skall följande iakttagas.

Äldre bestämmelser skola fortfarande gälla i fråga om pensionsavgifter, som påföras för år 1953 eller tidigare år.

I fråga om avgifter, som påföras för år 1954, skola i stället för vad i 19 § 2 mom. stadgas följande bestämmelser gälla:

Pensionsavgift skall utgå med en procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt för året taxerade inkomst med de begränsningar som nedan sägs.

Makar, som båda äro avgiftspliktiga och taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, skola erlägga avgift med sammanlagt högst 200 kronor. Därvid skall iakttagas, att om vardera makens taxerade inkomst överstiger 10 000 kronor, envar påföres pensionsavgift med 100 kronor. Om endast den ene makens taxerade inkomst överstiger 10 000 kronor, minskas

i förekommande fall dennes avgift så att sammanlagda beloppet av makarnas pensionsavgifter ej överstiger 200 kronor.

Avgiftspliktig, som taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser och vilkens make är fritagen från skyldighet att erlägga pensionsavgift allenast därför att för denne icke beräknats taxerad inkomst, skall erlägga avgift med högst 200 kronor.

Annan avgiftspliktig än som avses i de två närmast föregående styckena skall erlägga avgift med högst 100 kronor.

Enligt ovan angivna grunder beräknad pensionsavgift avrundas i förekommande fall nedåt till närmast hela kronor.

Propositionen har, såvitt angår förevarande lagförslag, hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet. I övrigt har propositionen hänvisats dels till konstitutionsutskottet dels till bevillningsutskottet. Efter överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet har det avsnitt av propositionen, som tilldelats lagutskottet, hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det av utskottet behandlade förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Inledning.

Det år 1945 beslutade nya uppbördssystemet innebar en genomgripande omläggning av det tidigare uppbördsförfarandet. Med hänsyn bland annat till de svårigheter, som förelåg att anpassa de nya uppbördreglerna till vårt skattesystem, förutsattes redan från början att, sedan systemet under några år tillämpats i praktiken, en översyn av detsamma skulle göras med ledning av vunna erfarenheter.

För att verkställa denna översyn tillkallades den 25 februari och den 1 april 1949 särskilda sakkunniga, nämligen landskamreraren A. G. A. Wigert, ordförande, häradskrivaren G. M. E. Alin, numera regeringsrådet S. E. Järnerup, ekonomidirektören P. Prydz, ombudsmannen E. A. Sätterberg och kronokamreraren B. E. V. Åkerstedt. De sakkunniga, som antog benämningen *1949 års uppbördssakkunniga*, överlämnade den 2 februari 1950 ett första betänkande (SOU 1950: 7), vilket ledde till vissa lagstiftningsåtgärder. Med skrivelse den 27 oktober 1951 har överlämnats ett andra betänkande med *förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet* (SOU 1952: 1). Därmed har de sakkunniga i huvudsak slutfört sitt utredningsuppdrag; endast vissa organisationsfrågor återstår. Den 29 februari 1952 förordnades, att de sakkunniga skulle upphöra med sin verksamhet; samtidigt uppdrogs åt landskamreraren Wigert att slutföra utredningen beträffande nyssnämnda organisationsfrågor.

Över sistnämnda betänkande eller vissa delar därav har, efter remiss,

yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, lantbruksstyrelsen, riksarkivet, generalpoststyrelsen, statens organisationsnämnd, arbetsmarknadsstyrelsen, statistiska centralbyrån, Svea hovrätt, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser samt ett flertal organisationer m. m.

Utom de förslag, som framlagts i förenämnda betänkande, har vissa förslag om *debitering av folkpensionsavgifter* framlagts av assessorn i kammarrätten Sten von Otter i en inom finansdepartementets rättsavdelning utarbetad, den 25 januari 1952 dagtecknad promemoria angående möjligheten att åstadkomma ett i vissa hänseenden förenklat taxerings- och debiteringsförfarande.

Den av von Otter utarbetade promemorian har remissbehandlats.

Gällande bestämmelser.

Enligt 1 § uppbördsförordningen skall vid den allmänna uppbörden uppbäras vissa skatter och avgifter, däribland pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering.

Folkpensionsavgift skall enligt 19 § lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering för varje år erläggas av envar svensk medborgare, dock ej för år före det, under vilket han fyller 18 år, eller efter det, under vilket han fyllt 66 år, eller för år, för vilket han icke är i riket mantalsskriven, ej heller för år, för vilket hans enligt förordningen om statlig inkomstskatt taxerade inkomst icke uppgår till 1 200 kr. eller, om han är gift och mantalsskriven såsom tillhörande samma hushåll som sin make, för år för vilket makarnas taxerade inkomster sammanlagt icke uppgår till 1 200 kr. Pensionsavgift skall vidare icke erläggas av person, som under juni månad det år avgiften skall slutligen påföras, ägt uppbära folkpension eller den 1 juli samma år förlorat sitt svenska medborgarskap, eller för den som vid sistnämnda tidpunkt avlidit. Beloppet av den pensionsavgift, som skall av avgiftspliktig årligen erläggas, utgör en procent av hans enligt förordningen om statlig inkomstskatt för året taxerade inkomst eller, om den avgiftspliktige är gift och mantalsskriven såsom tillhörande samma hushåll som sin make, en halv procent av makarnas sammanlagda taxerade inkomster. För varje avgiftspliktig är dock högsta avgift 100 kr. Pensionsavgiften skall alltid utföras i helt antal kronor så att överskjutande öretal bortfaller.

Enligt 20 § lagen om folkpensionering skall äkta make svara jämväl för andra maken påförd pensionsavgift för tid under äktenskapet, då makarna är mantalsskrivna såsom tillhörande samma hushåll.

Folkpensionsavgifterna ingår i den preliminära skatten. Då pensionsavgift slutligen påföres, skall den införas i huvudskriften av inkomstlängden samt därjämte debiteras i debiteringslängd och å uppbörds kort (kreditkort). Om av två äkta makar, som är mantalsskrivna såsom tillhörande samma

hushåll, den ene icke skall påföras annan skatt eller avgift än pensionsavgift, skall avgiften påföras den andre maken under förutsättning att upp-
bördskort är upplagt för denne. Pensionsavgifterna antecknas under rubri-
kerna »Pensionsavgift, egen» och »Pensionsavgift, makes».

Föredragande departementschefen, statsrådet Per Edvin Sköld, har i pro-
positionen om pensionsavgifterna anfört, bland annat, följande.

»De sakkunnigas förslag beträffande beräkningen av folkpensionsavgift
för äkta makar innebär i korthet följande.

Är båda makarna avgiftspliktiga — en av förutsättningarna härför är
enligt förslaget att båda åsatts taxerad inkomst — uträknas avgiften för
envar av dem till en procent av vederbörandes taxerade inkomst. Då den
sammanlagda avgiften ej får överstiga 200 kronor, nedsättes i förekomman-
de fall avgiften för den, vars taxerade inkomst överstiger 10 000 kronor, i
sådan omfattning att den sammanlagda avgiften blir 200 kronor. Överstiger
vardera makens taxerade inkomst 10 000 kronor, påføres envar avgift med
100 kronor.

Är en av makarna avgiftspliktig men icke den andre när denne saknar
taxerad inkomst, skall avgiften för den förstnämnde maken utgöra en pro-
cent av dennes taxerade inkomst och högst 200 kronor.

Är, slutligen, en av makarna avgiftspliktig men icke den andre oaktat
denne åsatts taxerad inkomst, skall avgiften för den avgiftspliktige uträk-
nas till en procent av hans taxerade inkomst och utgöra högst 100 kronor.
Här bortses alltså från den icke avgiftspliktige makens eventuella inkomst.

Det må tilläggas, att de sakkunniga med sitt ifrågavarande förslag icke
åsyftat någon ändring i vad nu gäller därutinnan att den taxerade inkoms-
ten skall — för att grunda avgiftsplikt — uppgå till minst 1 200 kronor.
För att icke komplicera återgivandet av innebörden i de sakkunnigas för-
slag har från denna regel bortsetts i det nyss anförda.

De sakkunnigas förslag synes enligt min mening materiellt godtagbart
och innefatta en riktig avgränsning av de fall, där storleken av ena makens
pensionsavgift bör påverkas av andra makens inkomst. Att gå så långt som
statens organisationsnämnd ifrågasatt, nämligen att alltid uträkna avgiften
för gift person med bortseende från andra makens inkomst, anser jag mig,
i likhet med de sakkunniga, i nuvarande läge icke kunna förorda, om än
ytterligare lättnader i debiteringsarbetet med en sådan anordning skulle
vinnas. Vad angår det av länsstyrelsen i Jämtlands län framförda förslaget,
synes detta icke lämna ett mer eller ens lika tillfredsställande resultat som
de sakkunnigas förslag. Jag vill emellertid i anslutning härtill erinra om att
de sakkunnigas förslag i motsats till länsstyrelsens i vissa lägen leder till
en högre avgift än de nuvarande bestämmelserna. Ett exempel må belysa
detta. Antages blott ena maken vara avgiftspliktig och är dennes taxerade
inkomst 10 000 kronor, medan den andra makens taxerade inkomst uppgår
till 5 000 kronor, blir avgiften för förstnämnde make enligt de sakkunniga

100 kronor men enligt länsstyrelsen 75 kronor, vilket sistnämnda belopp sammanfaller med det vartill gällande regler leder. I andra fall medför där- emot de sakkunnigas förslag lägre avgifter än nu utgående. Nyssnämnda exempel kan varieras så att den avgiftsfrie har en taxerad inkomst av 10 000 kronor medan den avgiftspliktiges motsvarande inkomst utgör 5 000 kronor. Pensionsavgiften blir i detta fall enligt nuvarande bestämmelser och enligt länsstyrelsens förslag 75 kronor men enligt de sakkunnigas regler 50 kro- nor. Då det kan antagas, att i flertalet fall mannen blir avgiftsfri före hust- run och har den högre inkomsten, skulle fallen av avgiftssänkning bli fler än fallen av avgiftshöjning. Såväl den högre som den lägre avgiften är en konsekvens av principen, att när den ena maken är avgiftsfri — något som merendels beror på att vederbörande uppnått pensionsåldern — så skall den andra makens avgift bestämmas med hänsyn blott till hans egen inkomst. Som jag nyss framhållit, anser jag detta vara en godtagbar princip.

Godtages vad jag nu förordat, vinnes — förutom en viss förenkling i själva uträknandet av pensionsavgiften — förutsättningar för en bättre överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt i de fall, då äkta ma- kar båda har taxerad inkomst men den ena av dem en relativt obetydlig så- dan. De sakkunniga har vidare ansett, att vid ett genomförande av deras ifrågavarande förslag förutsättningar även skulle finnas för ett avskaffande av den nuvarande bestämmelsen i 20 § lagen om folkpensionering enligt vil- ken ena maken svarar för andra makens pensionsavgift. Denna regel åsam- kar, enligt de sakkunniga, myndigheterna åtskilligt besvär i tillämpningen. De sakkunniga torde främst haft i tankarna de fall, då en viss men icke till- räcklig preliminär skatt influtit och vederbörande skattskyldige äkta make icke inbetalat den kvarstående skatten. I sådant läge måste den kvarstående skatten proportioneras på de olika uppbördstitlarna i syfte att avgöra hur mycket därav som utgör pensionsavgift. På detta belopp skall andra maken krävas.

Det är uppenbart, att denna bestämmelse förorsakar ett icke obetydligt arbete för myndigheterna. Det är även uppenbart, att den reella innebör- den av bestämmelsen skulle starkt minska i betydelse om — som jag för- ordat — make med ringa eller obetydlig inkomst framdeles komme att på- föras allenast en mot hans egen inkomst svarande pensionsavgift. Visserli- gen kan mot förslaget att slopa bestämmelsen invändas, att staten försäm- rar sina möjligheter att utfå avgifter även i sådana fall då den make, som icke fullgör sina skyldigheter, har en mera betydande inkomst och följaktligen även påförts en större avgift. Det kan emellertid antagas att bestämmelsen i dylika fall mera sällan har aktualitet.

Jag anser mig följaktligen kunna biträda de sakkunnigas förslag även i nu angivet hänseende. Jag vill emellertid i anslutning härtill framhålla, att ett slopande av bestämmelsen om rätt att kräva ena maken för avgift, som påförts andra maken, är att bedöma såsom ett spørsmål avseende hur långt man med hänsyn till olägenheterna därav ur skilda synpunkter vill gå för att söka säkerställa möjligheterna för det allmänna att utfå de debiterade

avgifterna. Av de av mig förordade reglerna för beräkning av äkta makars pensionsavgifter i vissa fall framgår nämligen att jag icke velat hävda den meningen, att makar skulle i avseende å folkpensionsavgiften behandlas såsom oberoende av varandra.

Vad härefter angår övriga förslag rörande debitering av folkpensionsavgift, vilka samtliga åsyftar förenklingar i debiteringsförfarandet, må följande framhållas.

De särskilda grunderna för beräkning av äkta makars pensionsavgifter bör tillämpas endast i de fall, då makarna skall samtaxeras. Har äktenskapet ingåtts under beskattningsåret (året före debiteringsåret) eller har makarna eljest under större delen av nämnda år icke levt tillsammans, bör således pensionsavgiften för vardera maken beräknas som för ogift.

För närvarande skall pensionsavgift erläggas av varje svensk medborgare i viss ålder och med en viss minsta inkomst under förutsättning att han för debiteringsåret är mantalsskriven i riket. Avgift skall dock icke erläggas av den som under juni månad debiteringsåret ägt uppbära folkpension eller den 1 juli samma år förlorat sitt svenska medborgarskap, ej heller för den som vid sistnämnda tidpunkt avlidit. De sakkunniga föreslår, att mantalskrivningen för beskattningsåret, d. v. s. året närmast före det då pensionsavgiften slutligt påföres, skall vara avgörande för avgiftsplikten samt att tidpunkterna, då de förhållanden skall föreligga som medför avgiftsbefrielse, ändras till december månad under beskattningsåret för den som erhållit folkpension och till den 1 januari debiteringsåret för den som förlorat sitt svenska medborgarskap eller avlidit. I den förut omnämnda departementspromemorian förordas en ytterligare förskjutning av dessa tidpunkter, nämligen till januari månad beskattningsåret resp. den 1 januari beskattningsåret. Den sist angivna tidpunkten skall, enligt promemorian, vara avgörande även för den som förvärvat svenskt medborgarskap; avgiftsbefriad skall med andra ord den vara, som den 1 januari beskattningsåret icke är svensk medborgare. Vidare föreslås i promemorian, att debiteringen skall verkställas med ledning av uppgifterna i plåtavtrycken i debiteringslängden. Sistnämnda förslag motiveras av att uppgifterna i denna längd i vad de avser utgående folkpension och nationalitet icke alltid överensstämmer med vad i dessa hänseenden gällde under januari månad resp. den 1 januari beskattningsåret; personplåtarna i de tryckande registren aktualiseras nämligen fortlöpande fram till debiteringslängdernas tryckning, som i regel sker under mars—maj beskattningsåret (i Stockholm några månader senare).

Att uppördssakkunnigas och i än högre grad departementspromemorians förslag är ägnade att tillgodose önskemålet om förenklade debiteringsregler är uppenbart. Med hänsyn härtill bör allvarligt övervägas att genomföra de föreslagna författningsändringarna. Förenklingen skulle emellertid i viss omfattning vinnas till priset av bestämmelser, som ur andra synpunkter möjligen kan anses mindre tillfredsställande. Utredningsmannens såväl som remissinstansernas mening är att fördelarna överväger nackdelarna.

De sakkunniga, och häri instämmer utredningsmannen, förordar, att mantalsskrivningen för året före debiteringsåret, d. v. s. för »beskattningsåret», skall vara avgörande för skyldigheten att erlagga pensionsavgift. För närvarande gäller att mantalsskrivningen för debiteringsåret är utslagsgivande. Genomföres ändringsförslaget, vinnes att skatt och pensionsavgift kan i princip debiteras på grundval av samma uppgifter. Några invändningar har ej gjorts mot detta förslag, vars innebörd alltså är att mantalsskrivning här i riket för det år, varunder den inkomst förvärfvas vara pensionsavgiften beräknas, är avgörande för avgiftsplikten. Synnerligast som pensionsavgiften uppbäres preliminärt, anser jag starka skäl tala för att detta förslag genomföres.

I princip är den befriad från avgiftsplikt, som äger uppbära folkpension. Nu gällande bestämmelser, innebärande att förhållandena under juni månad debiteringsåret skall härutinnan vara avgörande, medger ej en debitering av folkpensionsavgifterna uteslutande på grundval av debiteringslängdens uppgifter. Debiteringsförrättaren måste erhålla särskilda underrättelser om vad som hänt efter det längden framställts. Detta är ägnat att avsevärt tynga och försvåra ett korrekt debiteringsförfarande. Bestämmelserna medför tillika att i åtskilliga fall preliminärt uttagen pensionsavgift skall restitueras. Med uppbördssakkunnigas förslag, innebärande att hänsyn tas till förhållandena under december månad beskattningsåret, undanröjes i viss omfattning sistnämnda olägenhet, varjämte en reducering inträder av det antal fall, där med nuvarande ordning uppgifter kräves utöver dem som plåtavtrycket i längden upptager. Å andra sidan tillgodoser icke de sakkunnigas förslag önskemålet, att debiteringen helt skall kunna ske med hjälp av plåtavtrycket i längden och utan ett kompletterande underrättelseförfarande. Med utredningsmannens förslag att grunda bedömandet på förhållandena under januari månad beskattningsåret skulle däremot nämnda önskemål i huvudsak bli tillgodosett. En konsekvens skulle emellertid bli, att om pension tillerkändes en eljest avgiftspliktig under tiden februari—december beskattningsåret, vederbörande skulle ha att erlagga pensionsavgift för den del av beskattningsåret, varunder han uppbär pension. Synnerligast som avgiften komme att beräknas på den uppburna pensionen, synes övervägande skäl tala för att icke gå så långt som utredningsmannen ifrågasatt. Däremot kan jag för egen del ansluta mig till de sakkunnigas förslag i denna del. Visserligen skulle även mot detta förslag en viss invändning kunna göras, nämligen den att om någon tillerkännes folkpension under debiteringsåret, vederbörande likväl detta år påföres avgift. Men härtill kan genmälas, att denna avgift beräknats på inkomsten under ett år, då pension ej utgått, och att avgiften ifråga förutsattes ha erlagts preliminärt under detta sistnämnda år.

Folkpensionsavgift skall enligt gällande bestämmelser icke erläggas för den som är avliden den 1 juli debiteringsåret. Denna regel förutsätter för sin tillämpning en vidlyftig komplettering av de uppgifter i längden, som lämnas genom plåtavtrycket. Utredningsmannens förslag med den 1 januari beskattningsåret såsom den i nyssnämnda hänseende avgörande dagen skul-

le i väsentlig mån undanröja tillämpningsbesvärligheterna. Då några avgörande invändningar mot en dylik bestämmelse icke synes vara att framställa — jag hänvisar till det utförliga resonemang som utredningsmannen fört och för vilket jag i det föregående redogjort — förordar jag, att förslaget genomföres, vilket alltså innebär att det avgörande skall vara om vederbörande är avliden vid ingången av året näst före debiteringsåret. Jag vill i detta sammanhang påpeka, att dödsfall under beskattningsåret och fram till tidpunkten för tryckningen av längden visserligen inpräglas å personplåtarna men då dagen för dödsfallet samtidigt inpräglas, försvåras debiteringen icke härav.

Beträffande den som förlorat svenskt medborgarskap gäller för närvarande, att pensionsavgift ej skall påföras om förlusten av medborgarskapet ägt rum före den 1 juli debiteringsåret. Denna regel medför därför ungefärligen samma debiteringsbesvärligheter som de nyss antydda. Utredningsmannen har velat avlägsna dessa besvärligheter genom en regel av innebörd, att avgörande tidpunkt skulle i stället för den 1 juli debiteringsåret vara den 1 januari året närmast dessförinnan. Av skäl, som utredningsmannen anfört, synes ur materiell synpunkt en dylik regel godtagbar. Med en sådan bestämmelse följer emellertid vissa andra olägenheter. De tryckande registren aktualiseras fortlöpande och följaktligen kommer längderna att utvisa även sådana nationalitetsändringar, som inträffat under beskattningsåret och fram till tryckningsdagen. Då man icke kan registrera dagen för nationalitetsändringen, leder utredningsmannens förslag, vilket alltså innebär dels att den 1 januari beskattningsåret skall vara den avgörande dagen och dels att avgiftsdebiteringen helt skall grundas på längden, till att i vissa fall avgift felaktigt kommer att påföras respektive icke debiteras. För att i viss omfattning avhjälpa denna olägenhet föreslår utredningsmannen att den som enligt huvudregeln felaktigt påförts avgift skulle äga efter besvär häri erhålla rättelse.

Mot förslaget har invänts, att det syntes föga tilltalande att föreskriva ett debiteringsförfarande, som ovillkorligen måste i vissa fall ge ett oriktigt resultat. Den särskilda besvärsregeln skulle vidare medföra ett visst merarbete.

De gjorda påpekandena synes mig föranleda att man bör söka lösa frågan på ett i viss mån annat sätt. Av det förut sagda framgår, att jag ur materiell synpunkt icke kan anse hinder föreligga mot att som ur pensionsavgiftsynpunkt relevant dag för den som vinner eller förlorar svenskt medborgarskap föreskriva någon dag under beskattningsåret. Såsom ur debiteringsynpunkt mest lämplig skulle då kunna väljas den dag då längderna tryckes. Med en sådan regel vinnes att en debitering enligt längden alltid kommer att svara mot huvudregeln om när avgiftsplikt i princip skall inträda. Häremot kan visserligen invändas att längderna tryckes på något olika tider, nämligen av länsstyrelserna någon gång under mars—april beskattningsåret och av mantalsverket i Stockholm ytterligare några månader senare; en viss ojämnhet i fråga om tidpunkten för avgiftspliktens inträde

resp. bortfall skulle alltså uppkomma. Denna olägenhet måste emellertid anses vara ganska ringa och enligt min mening väsentligt mindre än de olägenheter ur skilda synpunkter, som är förenade med nuvarande bestämmelser och tidigare framlagda förslag till ändringar i dessa. Jag anser mig alltså böra förorda att bestämmelserna utformas i enlighet med vad jag nu anfört.

I anslutning till det sagda må framhållas, att om debiteringen helt grundats på längden och denna, genom att fel förelegat vid inpräglingen av uppgift å personplåt eller av annan liknande anledning, lämnat ett oriktigt underlag för debiteringen, så föreligger självfallet möjlighet att erhålla rättelse i detta fall liksom då fel eljest förelupit vid debitering.

De föreslagna ändringarna i folkpensioneringslagen synes böra träda i kraft den 1 januari 1954. Även den slutliga påföringen av pensionsavgift år 1954 bör ske enligt de nya bestämmelserna, bland annat med hänsyn till att samtaxering av äkta makar enligt de av 1952 års riksdag antagna bestämmelserna skall verkställas första gången vid 1954 års taxering. Olägenheten av att pensionsavgiften ingår i preliminär skatt för inkomståret 1953 i enlighet med nu gällande bestämmelser kan icke anses vara särskilt betydande. Såsom pensionsstyrelsen påpekat, skulle sålunda utformade övergångsbestämmelser emellertid medföra, att för person, som avlidit under tiden den 1 januari—den 30 juni 1953, avgift icke skall påföras vid den slutliga debiteringen år 1953 men väl vid debiteringen år 1954. Motsvarande skulle gälla även vid förlust av svenskt medborgarskap efter debiteringslängdens tryckning och före den 1 juli 1953. Detta förhållande kunde undgås genom en föreskrift om avgiftspåföring jämväl år 1953 eller om avgiftsbefrielse år 1954 i nu avsedda fall. Det synes emellertid tveksamt om tillräckliga skäl härför verkligen föreligger. Olägenheten av att en person ett år icke är avgiftspliktig men nästa år påföres avgift torde vara ringa. Med hänsyn härtill och då debiteringsarbetet komme att tyngas av en föreskrift av antydd innebörd, anser jag mig icke böra föreslå att en sådan meddelas.

Vad jag i det föregående anfört bygger på bestämmelserna sådana de för närvarande är utformade. Jag vill emellertid erinra om att Kungl. Maj:t i proposition nr 15 till innevarande års riksdag förelagt riksdagen förslag till lag om höjning av folkpensioner m. m. Nämnda proposition upptager även förslag till principbeslut om höjning av pensionsavgiften, nämligen med 0,8 procent av stadgat avgiftsunderlag. Tillika förordas i propositionen att de nya avgifterna skulle slutligt påföras första gången år 1955.

I propositionen förutsättes vidare, att höjningen av pensionsavgifterna skulle författningstekniskt lösas genom en ändring av 19 § folkpensioneringslagen. Denna lagändring skulle emellertid vidtagas i samband med att ställning togs till vad som komme att förordas i förevarande proposition.

Skulle förslaget om höjning av utgående folkpensioner antagas av riksdagen, påverkas ej härav vad jag i det föregående anfört och förordat. Höjes pensionsavgifterna, föranleder ej heller detta någon ändring i vad jag före-

slagit; vad som i motiveringen anförts rörande avgifternas storlek i vissa angivna exempel m. m. bör dock rätteligen korrigeras med ledning av beslutet om avgiftshöjning.

Som framgår av det förut sagda förordar jag, att de i denna proposition föreslagna ändrade bestämmelserna om avgiftsberäkning m. m. skall tillämpas fr. o. m. den slutliga debiteringen år 1954. De höjda pensionsavgifterna skulle däremot första gången påföras vid den slutliga debiteringen år 1955. Författningstekniskt synes detta böra lösas så, att 19 § folkpensioneringslagen erhåller en lydelse som svarar mot förslagen i såväl denna proposition som i proposition nr 15 och att i övergångsbestämmelser föreskrives att de nya reglerna träder i kraft den 1 januari 1954, dock att avgiftshöjningen skall tillämpas först år 1955.»

Utskottet.

Propositionens förslag i nu förevarande del avser vissa ändringar beträffande beräkningen av folkpensionsavgifter för äkta makar samt beträffande förutsättningarna för skyldighet att erlägga pensionsavgift. I det framlagda lagförslaget har även den ändring vidtagits, som förutsattes när riksdagen tidigare i år fattade principiellt beslut om höjning av folkpensionsavgiften.

Bevillningsutskottet, som behandlat detta avsnitt av propositionen, utom såvitt angår författningsförslaget, har i avgivet betänkande nr 33 icke gjort någon erinran, som föranleder ändring i den föreslagna lagen.

På grund härav och då utskottet för sin del icke funnit anledning till anmärkning mot det framlagda lagförslaget, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte antaga det genom förevarande proposition framlagda förslaget till lag om ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering.

Stockholm den 23 april 1953.

På sammansatt stats- och andra lagutskotts vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från statsutskottet: herrar Bergh, Bergman, Erik Svedberg, Onsjö, Gustafsson i Skellefteå och fru Ericsson i Luleå;

från andra lagutskottet: herrar Norman, Sten, Wahlund, fru Johansson i Norrköping, herr Hagård och fru Sandström.